

Dr. Rumeysa PARTALCI

**MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA
ÇEVRE ZARARLARINDAN
DOĞAN SORUMLULUĞA
UYGULANACAK HUKUK**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ÇEVRE HUKUKU VE ÇEVRE HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

I. ÇEVRE HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ, TEMEL İLKELERİ VE DİĞER HUKUK DALLARIYLA İLİŞKİSİ.....	5
A. Çevre Hukukunun Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi.....	5
1. Roma Hukukunda Çevrenin Korunması.....	7
2. Osmanlı Hukukunda Çevrenin Korunması.....	10
3. Milletlerarası Çevre Hukukunun Gelişimi.....	12
B. Çevre Hukukunun Temel İlkeleri.....	23
1. Önleme İlkesi.....	24
2. İhtiyat İlkesi.....	27
3. Katılım İlkesi.....	31
4. Kirleten Öder İlkesi.....	35
C. Çevre Hukukunun Diğer Hukuk Dallarıyla İlişkisi.....	38

II. ÇEVRE HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR.....	41
A. Çevre Kavramı.....	41
1. Çevre Kavramının Alt Ayrımları.....	44
a. Doğal Çevre	44
b. Yapay Çevre.....	45
2. Çevre Kavramını Oluşturan Unsurlar	46
B. Çevre Zararı Kavramı	47
1. Çevre Zararlarının Nedenleri.....	53
a. Genel Olarak.....	53
b. Çevre Kirliliği	54
2. Çevre Zararı Türleri	59
a. Ani ve Tedrici Çevre Zararları	59
b. Bireysel Çevre Zararları ve Ekolojik Zararlar	60

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA ÇEVRE ZARARLARINDAN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

I. MADDİ SORUMLULUK DÜZENLEMELERİ GETİREN MİLLETLERARASI ANTLAŞMALAR	63
A. Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşme	63
B. Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Sözleşme (MARPOL).....	67
C. Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile İlgili Sözleşme.....	69
D. Petrol Kirliliği Zararının Tazmini İçin Bir Uluslararası Fonun Kurulması ile İlgili Sözleşme.....	76
E. Gemi Yakıtlarından Kaynaklanan Petrol Kirliliği Zararının Hukuki Sorumluluğu Hakkında Sözleşme	78
II. ÇEVRE KANUNU'NA GÖRE SORUMLULUĞUN BELİRLENMESİ	80
A. Sorumluluğun Hukuki Niteliği	80

B. Sorumluluğun Şartları	87
1. Hukuka Aykırılık.....	87
2. Zarar	98
a. Genel Olarak Zarar, Zarar Veren ve Zarar Gören Kavramları	98
b. Önleme ve Temizleme Masrafları	106
c. Ekolojik Zararlar	109
3. Uygun Nedensellik Bağı.....	115
a. Genel Olarak.....	115
b. Zarara Yol Açan Nedenlerin Birleşmesi	119
(1) Ortak Nedensellik	119
(2) Yarışan Nedensellik	120
c. Birden Çok Nedenen Yalnız Birinin Zararı Doğurması.....	121
(1) Seçimlik Nedensellik.....	121
(2) Nedensellik Bağının Kesilmesi	123
III. ÇEVRE KANUNU'NA DAYANAN SORUMLULUĞUN DİĞER SORUMLULUK HALLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	128
A. Türk Medeni Kanunu Uyarınca Taşınmaz Malikinin Çevre Zararlarından Sorumluluğu.....	130
B. Türk Borçlar Kanunu'na Göre Çevre Zararlarından Sorumluluk	134
1. Adam Çalıştıranın Sorumluluğu.....	135
2. Yapı Malikinin Sorumluluğu.....	138
3. Tehlike Sorumluluğu.....	140

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA ÇEVRE
ZARARI KAVRAMI VE UYGULANACAK
HUKUKUN BELİRLENMESİ

I. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKUN KAPSAMINA GİREN ÇEVRE ZARARLARI VE BU ZARARLARDAN DOĞAN SORUMLULUĞUN VASIFLANDIRILMASI	150
A. Çevre Zararlarının Milletlerarası Özel Hukukun Kapsamına Girmesi İçin Gereken Şartlar	150
1. Yabancılık Unsuru Taşınması	150
2. Özel Hukuk İlişkilerinden Doğması	154
B. Çevre Zararlarından Doğan Sorumluluğun Vasıflandırılması.	158
II. UYGULANACAK HUKUKUN BELİRLENMESİNDE BAŞVURULAN BAĞLAMA NOKTALARI	167
A. Hukuk Seçimi İmkânı	167
1. Tarafların Hukuk Seçimine Yönelik İrade Beyanları	169
2. Hukuk Seçiminin Yapılabileceği Zaman	173
3. Taraflarca Seçilebilecek Hukuk ve Sınırları	175
B. Hukuk Seçiminin Olmadığı Haller: Objektif Bağlama Noktaları	179
1. Zarara Neden Olan Fiilin İşlendiği Yer ve Zararın Meydana Geldiği Yer	179
a. Genel Olarak	179
b. Zarara Neden Olan Fiilin İşlendiği Yerin Tespiti	190
c. Zararın Meydana Geldiği Yerin Tespiti	194
2. Tarafların Müşterek Mutad Meskenleri	201
3. En Sıkı İlişkili Hukuk	203
4. Lex Fori	212
III. UYGULANACAK HUKUKUN KAPSAMI VE SINIRLARI	213
A. Uygulanacak Hukukun Kapsamı	213
B. Uygulanacak Hukuka Müdahale Eden Kurallar	225

1. Kamu Düzeni	225
a. Genel Olarak.....	225
b. Bir İnsan Hakkı Olan “Çevre Hakkı” Bağlamında Kamu Düzeninin Müdahalesi	233
2. Doğrudan Uygulanan Kurallar.....	251
a. Genel Olarak.....	251
b. Çevrenin Korunmasına Yönelik Doğrudan Uygulanan Kurallar	258
3. Fiilin İşlendiği Yerdeki Güvenlik ve Davranış Kuralları.....	259
SONUÇ	269
KAYNAKÇA.....	277